

**การประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตข้าราชการ:
การประยุกต์ใช้แบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน
(Multiple Jobs Holding-Well Being Nexus of Public Servants:
the Application of the Covariance Structure Model)**

รณกร กิติพัชรเดชาธร¹ และอนงค์นุช เทียนทอง²

Ronnakron Kitipacharadechatron¹ and Anongnuch Thienthong²

Received: March 15, 2019

Revised: June 3, 2019

Accepted: July 22, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตข้าราชการ ตลอดจนการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงเชิงโครงสร้างของแบบจำลอง ด้วยการวิเคราะห์โครงสร้างความแปรปรวน โดยทำการแบ่งตัวแปรออกเป็น 3 มิติได้แก่ 1) มิติทางด้านเศรษฐกิจ 2) มิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคล 3) มิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยงซึ่งใช้ข้อมูลเชิงสำรวจด้วยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการที่ประกอบอาชีพเสริมในจังหวัดอุดรธานีทั้งหมด 280 ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละมิติมีค่าเท่ากับ 0.895, 0.886, และ 0.905 ตามลำดับ โดยที่มิติทางด้านเศรษฐกิจ และมิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคล มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการที่ประกอบอาชีพเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตามการที่มิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง ไม่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการนั้นอาจเป็นเพราะ ข้าราชการโดยส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในประสบการณ์และจากการถ่ายทอดองค์ความรู้จากบรรพบุรุษ ประกอบกับลักษณะนิสัยที่ยึดมั่นในตนเองเป็นหลัก จึงอาจเป็นเหตุให้มีมิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตตามผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองหนึ่งแบบจำลองที่ถูกใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีชี้วัดความเที่ยงและค่าความตรงที่อยู่บนมาตรฐานทุกประการ กล่าวคือแบบจำลองที่สร้างขึ้นสามารถใช้ในการทำนายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างมีความหมาย

คำสำคัญ: การประกอบอาชีพเสริม คุณภาพชีวิต ข้าราชการ แบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน อุดรธานี

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมลล์: ronnakron.ki@kkumail.com

Graduate Student, Master of Economics, Faculty of Economics, Khon Kaen University

E-mail: ronnakron.ki@kkumail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมลล์: anothi@kku.ac.th

Associate Professor, Faculty of Economics, Khon Kaen University

E-mail: anothi@kku.ac.th

ABSTRACT

The purpose of this paper was to study the nexus of the moonlighting factors and the well-being of public servants, and to examine the construct validity and reliability of the model used in the study using covariance structure analysis. The variables were divided according to the following three groups: 1) the economic dimension; 2) the physical and attitude dimension; and 3) the knowledge and risk management dimension. The data used in the study were obtained from the questionnaire collected from 280 public servants in Udon Thani in Thailand that had supplementary work. We found that the reliability for each dimension was 0.895, 0.886, and 0.905 respectively. Moreover, the model showed that the economic dimension, and the physical and personal attitude dimension, affected the officer's well-being at a significance level of 0.01. However, the knowledge and risk management dimensions did not have a nexus with the well-being of public servants; this may have been because most of them only believe in their implicit knowledge and experiences. In addition, the model validity and reliability index passed all standard criteria.

Keywords: Multiple Jobs Holding, Well-being, Public Servant, Covariance Structure Model, Udon Thani.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พลวัตของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้ระดับการแข่งขันในทุกๆด้านมีภาวะที่สูงขึ้น ทำให้ค่านิยมของมนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัด สังเกตได้จากปัจจุบันมนุษย์พยายามแสวงหาความสะดวกสบาย ตลอดจนการแสวงหาความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น ขณะที่แต่เดิมการดำรงชีวิตของมนุษย์อาศัยเพียงแค่ปัจจัยสี่เท่านั้น อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และยารักษาโรค จากการเปลี่ยนแปลงในช่วงต้น ตลอดจนจนสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ราคาสินค้าในท้องตลาดมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับรายได้อันเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อเลี้ยงชีวิตของมนุษย์ในยุคนี้ (สนชัย พูนผล, 2543) ด้วยความไม่เพียงพอของรายได้หลักนี้เองจึงทำให้การประกอบอาชีพเสริม เข้ามามีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากขึ้น (เกียรติศักดิ์ แก้วมหาชัย, 2550; นवलสวาท มหาโคตร, 2541; อุไร คำสาสดี, 2541; สุภาพร ยั่งยืน และ ปริณภา จิราภรณ์, 2561) ทั้งยังพบว่า การประกอบอาชีพเสริมนี้ยังมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหารายได้ที่ไม่เพียงพอในทุกท้องที่ทั่วโลก (พัชรินทร์ สุภาวงศ์, 2549) สำหรับประเทศไทยการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพเสริมมุ่งเน้นไปในกลุ่มอาชีพข้าราชการเป็นหลัก เนื่องด้วยอาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่มีข้อจำกัดทางด้านเงินเดือนที่มีฐานค่อนข้างต่ำ อีกทั้งการเติบโตของรายได้จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาที่ค่อนข้างนานในการผ่านมติเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี กอปรกับความไม่เพียงพอและความไม่ครอบคลุมของสวัสดิการข้าราชการบางประการ ทำให้ข้าราชการที่มีภาระค่าใช้จ่ายและการเลี้ยงดูครอบครัวที่สูง

หันมาประกอบอาชีพเสริมเพื่อผลักดันคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (ปณิธานีย์ กิ่งวงศา, 2553; ปณิธาน ยามานนท์, 2542; สนชัย พูนผล, 2543; เกียรติศักดิ์ แก้วมหาชัย, 2550) อนึ่งการวิจัยของ Chandoevrit and Thampanishvong (2015) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของรายได้ที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาเชิงประจักษ์นี้ ยังมีส่วนสัมพันธ์ถึงคติความเชื่อของชาวไทยแต่โบราณที่ว่า งานคือ เงิน เงินคือ งาน บันดาลสุข (ปณิธาน ยามานนท์, 2542; สนชัย พูนผล, 2543) ทั้งนี้ยังมีนักวิชาการให้เหตุผลสนับสนุนเพิ่มเติมที่ว่ารายได้ของบุคคลนั้นนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อการมีรายได้ไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเป็นผลทางตรงอันพึงเกิดแก่บุคคล ส่วนรายได้ที่แสดงถึงระดับฐานะนั้นยังสะท้อนถึงโอกาสในการเปลี่ยนแปลงสังคมและผู้ครอบงำบุคคลอีกด้วย

จากความสำคัญของรายได้และคุณภาพชีวิตซึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตข้าราชการ เนื่องด้วยต้องการตรวจสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นไปตามการศึกษาอื่นหรือไม่ ประกอบกับการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อใช้ในการพัฒนาโครงสร้างรายได้และสวัสดิการแก่ข้าราชการ ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลแก่ผู้ที่มีความสนใจ สู่การพัฒนาประเทศในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการ
2. เพื่อตรวจสอบความตรงและความเที่ยงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ในแบบจำลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของการประกอบอาชีพเสริมและคุณภาพชีวิตของข้าราชการในจังหวัดอุดรธานี ด้วยการนำแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวนมาใช้ในการพิจารณา ทั้งยังตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์ จากการรวบรวมตัวแปรในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สู่การจัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์ผลในลำดับต่อมา

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เพราะจังหวัดอุดรธานีมีหน่วยงานราชการขนาดใหญ่หลายแห่ง รวมทั้งความปลอดภัยในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย ทั้งยังมีศักยภาพในด้านต่างๆ อาทิ บุคลากร การติดต่อ ฯลฯ ซึ่งเอื้อต่อการวิจัยในครั้งนี้

3. ขอบเขตทางด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะข้าราชการที่ประกอบอาชีพเสริมในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การสอบถามและการบอกต่อจากเครือข่ายข้าราชการผู้ที่ประกอบอาชีพเสริมในพื้นที่

4. ขอบเขตทางด้านเวลาในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ กันยายน 2561 ถึง กุมภาพันธ์ 2562

ทบทวนวรรณกรรม

1. พฤติกรรมการประกอบอาชีพเสริมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเสริม

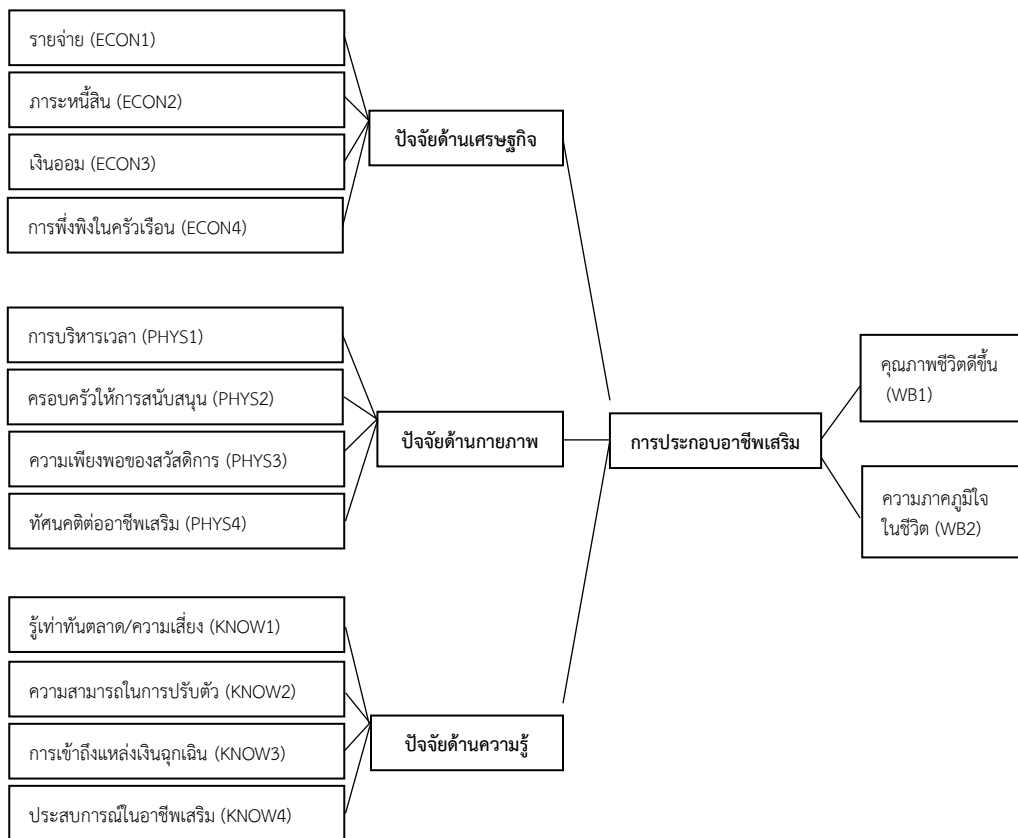
ผลการศึกษากการประกอบอาชีพเสริมของไทยในอดีตที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นกลุ่มของข้าราชการเป็นหลักอันได้แก่ ข้าราชการครู ข้าราชการทหาร และข้าราชการตำรวจเป็นต้น เนื่องด้วยระดับรายได้ในอดีตของข้าราชการนั้นไม่ได้สูงเท่าในปัจจุบัน ดังปรากฏในงานศึกษาของ เกียรติศักดิ์ แก้วมหาชัย (2550); นวลสวาท มหาโคตร (2541); ปณิธาน ยามานนท์ (2542); มัณฎารีย์ กิ่งวงศา (2553); สนชัย พูนผล (2543); ศิริวรรณ ภัคทีสุวรรณ (2541); อุไร คำสาสดี (2541); สุภาพพร ยั่งยืน และ ปริณภา จิราภรณ์ (2561) ประกอบกับภาระหนี้สินครัวเรือนของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้น แม้อาชีพข้าราชการจะมีสวัสดิการที่มั่นคง และกองทุนต่างๆ ที่ให้การช่วยเหลือ แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางด้านรายได้ของข้าราชการได้อย่างแท้จริง ดังนั้นในปัจจุบันจึงเห็นข้าราชการหันมาประกอบอาชีพเสริมมากขึ้น โดยอาชีพเสริมส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทของธุรกิจค้าขาย และการรับจ้าง เนื่องด้วยได้รับผลตอบแทนเร็ว ทำให้มีรายได้โดยประมาณ 3,000 ถึง 5,000 บาทต่อเดือน ดำเนินกิจการด้วยตนเองทั้งหมด โดยระยะเวลาการประกอบอาชีพเสริมระหว่าง 1 ถึง 3 ปี มีช่วงเวลาในการประกอบอาชีพเสริมที่ไม่แน่นอน (ปณิธาน ยามานนท์, 2542; ศิริวรรณ ภัคทีสุวรรณ, 2541; สนชัย พูนผล, 2543; นวลสวาท มหาโคตร, 2541) นอกจากนี้ ยังพบว่า ตลอดจนทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเสริมของข้าราชการ ได้มีการใช้ปัจจัยสำหรับการศึกษา (Factors) และทิศทางของผลกระทบ (Expected Sign) ดังนี้ เพศ (+,-) อายุ (+) ระดับการศึกษา (+) รายได้ (-) หนี้สินครัวเรือน (+) การออม (-) จำนวนผู้พึ่งพิง (+) กรรมสิทธิ์ที่ดิน (+) สถานภาพทางการเงิน (-) ความพึงพอใจในงาน (-) ประสบการณ์ในงาน (+) ความก้าวหน้าในงาน (-) และการรับรู้ความเสี่ยง (+)

2. แบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงประจักษ์โดยส่วนมาก มักนำเอารูปแบบการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression: MR) ในรูปแบบต่างๆมาใช้ประมาณการผลกระทบของตัวแปรเพื่อใช้บรรยายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหนึ่งในกระบวนการดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดอยู่มาก โดยการยึดหลักการพิจารณาเชิงเส้น ประกอบกับการรวมผลของค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term) จากตัวแปรสังเกตไว้ในค่าคงที่ (Residual) ของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ในการวิเคราะห์ดังกล่าวจำเป็นต้องอยู่บนหลักของการเป็นตัวแบบถดถอยที่ดีที่สุด (Best Linear Unbiased Estimator: BLUE Model) อีกด้วย ทำให้ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ที่มีความซับซ้อนรูปแบบการศึกษานี้ไม่สามารถสะท้อนผลการศึกษาได้ดีนัก ต่อมาในปี 1970 ได้มีการพัฒนากระบวนการวิเคราะห์โครงสร้างความแปรปรวนขึ้นโดย Karl Joreskog and Dag Sorbom ภายใต้เป้าหมายเพื่อการทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ โดยที่รูปแบบการวิเคราะห์นี้สามารถลดปัญหาการรวมกันของค่าความคลาดเคลื่อนจากตัวแปรสังเกต โดยกำหนดให้ตัวแปรสังเกตแต่ละตัวมีค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ทั้งยังอนุญาตให้ตัวแปรสังเกตสามารถมีความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งขัดกับหลักการวิเคราะห์การถดถอยโดยทั่วไปที่ตัวแปรสังเกตจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง โดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ต้องไม่มีความมากกว่า 0.75 ปัจจุบันแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวนถูกนำมาใช้ในหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาพฤติกรรม (ศุภกฤต ปิติพัฒน์, 2561; ปราการ พิพัฒน์สูงเนิน, 2558; เนตรรุ้ง อยู่เจริญ, 2553; สุภมาศ อังศุโชติ; สมถวิล วิจิตร

วรรณภาและ รัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2551) เพราะแบบจำลองนี้สามารถสะท้อนพฤติกรรมและสามารถตอบในสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้ดีกว่าการวิเคราะห์ด้วยรูปแบบอื่น ภายใต้การรวมกันระหว่าง การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis: FA) การวิเคราะห์หัตถิพล (Path Analysis: PA) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis: RA) ประกอบกับวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่หลากหลาย จึงทำให้แบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน กลายเป็นที่นิยมในปัจจุบัน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ประยุกต์จาก Kitipacharadechatron and Theinthong (2019)

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาถึงการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตข้าราชการผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานงานวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1:

H₀: มิติทางด้านเศรษฐกิจไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการ

H_a: มิติทางด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการ

สมมติฐานที่ 2:

H₀: มิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคลไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการ

H_a: มิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคลส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการ

สมมติฐานที่ 3:

H₀: มิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยงไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการ

H_a: มิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตข้าราชการ ในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ตำรวจ ทหาร ครู และข้าราชการพลเรือนในจังหวัดอุดรธานี ที่ประกอบอาชีพเสริม โดยทำการสอบถามจากเครือข่ายของข้าราชการ ที่ประกอบอาชีพเสริมเช่นเดียวกัน สำหรับการหากลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการกำหนดสัดส่วนต่อตัวแปร โดยเลือกขนาด 20 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปร (ศุภกฤต ปิติพัฒน์, 2561; ปราการ พิพัฒน์สูงเนิน, 2558; สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณและ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2551) ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตทั้งหมด 14 ตัวแปร ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำในการศึกษาครั้งนี้คือ 280 คน ซึ่งมาจาก $14 \times 20 = 280$ ตัวอย่าง โดยใช้การสุ่ม 2 ขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) คือ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการหากลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานราชการ ประกอบกับการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อหาเครือข่ายของข้าราชการที่ประกอบอาชีพเสริมในหน่วยงานนั้นๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาแบบวัดความเห็นที่มีต่อข้อคำถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเสริมของข้าราชการในจังหวัดอุดรธานี และคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการประกอบอาชีพเสริม โดยแบ่งออกเป็น 4 มิติ ซึ่งในแต่ละมิติจะมีตัวแปรสังเกตที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีตัวเลือกทั้งหมด 10 ระดับ คือ 1 แทนปัจจัยนั้นส่งผลกระทบน้อยที่สุด และ 10 แทน ปัจจัยนั้นส่งผลกระทบบมากที่สุดซึ่งมีขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

- 1) ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 2) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์งานวิจัย ว่าครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ ทั้งการปรับปรุงการใช้ข้อความและภาษาที่ใช้
- 3) การทดสอบค่าความเชื่อมั่น ในการนำข้อมูลมาใช้จำเป็นต้องทดสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการคำนวณ Cronbach's Alpha Coefficient เพื่อวัดความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บมา โดยผลการคำนวณค่าความเชื่อมั่นในมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคล มิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง มิติทางด้าน การประกอบอาชีพเสริม และภาพรวมของข้อมูลมีค่าเท่ากับ 0.895, 0.886, 0.905, 0.878 และ 0.955 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บมานั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการศึกษาเรื่องการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิต มีกระบวนการต่างๆ ดังนี้

- 1) การสร้างข้อมูลจำเพาะของตัวแบบ (Model Specification) คือ การสร้างโครงร่างความสัมพันธ์ของแบบจำลองในแต่ละองค์ประกอบว่า องค์ประกอบในแต่ละส่วนถูกบรรยายด้วยตัวแปรใดบ้าง
- 2) การระบุความเป็นไปได้เพียงค่าเดียว (Model Identification) คือ ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณเป็นค่าเดียวหรือไม่ เพื่อใช้ในการทดสอบว่าค่าพารามิเตอร์ที่ทราบค่ามากกว่าค่าพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าหรือไม่
- 3) การประมาณค่าพารามิเตอร์จากตัวแบบ (Parameter Estimation) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลดิบที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาใช้ในการประมาณค่า ซึ่งสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้วิธีภาวะความน่าจะเป็นสูงสุดในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Maximum Likelihood Estimation)
- 4) การทดสอบความสอดคล้อง (Goodness of Fit Model) คือ การทดสอบความตรงของแบบจำลองที่ได้จากการประมาณค่าโดยมีค่าสถิติทดสอบโดยแสดงดังตารางที่ 1
- 5) การปรับดัชนีความสอดคล้อง (Model Adjustment) คือ การสร้างเส้นความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรสังเกต ในกรณีที่แบบจำลองไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ใหม่จนกระทั่งแบบจำลองจะมีความสอดคล้องกับข้อมูล
- 6) การอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Model Interpretation) คือ การนำค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 1 เกณฑ์พิจารณาความสอดคล้องของแบบจำลอง

สถิติที่ใช้ในการทดสอบ	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ที่มา
ค่าไคสแควร์ (Chi-squared: χ^2)	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)	Joreskog and Sorbom (1989)
ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-squared: χ^2/df)	มีค่าต่ำกว่า 2.00	Bollen (1989)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	Joreskog and Sorbom (1989)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ถูกรับ (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	Joreskog and Sorbom (1989)
ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)	มีค่าต่ำกว่า 0.06	Hu and Bentler (1999)
ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: ρ_c)	มีค่ามากกว่า 0.60	นงลักษณ์ วิรัชชัย (2538)
ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกรงกัด (Average Variance Extracted: ρ_v)	มีค่ามากกว่า 0.50	นงลักษณ์ วิรัชชัย (2538)

ที่มา: จากการศึกษา

ผลการวิจัย

หลังจากผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในลำดับถัดมาคือ การทดสอบลักษณะของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อดูการกระจายตัวของข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาโดยผลการทดสอบนั้นพบว่า ข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวที่ติดตามลักษณะของลักษณะของเส้นโค้งปกติ (Normal Distribution) เมื่อทำการทดสอบลักษณะข้อมูลแล้วในลำดับถัดมาคือ การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวนโดยวางตัวแปรตามโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ประยุกต์จากแนวคิดของ Kitipacharadechatron and Theinthong (2019) ดังภาพที่ 1 และทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองภายใต้หลักภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE) โดยผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ข้างต้นนั้น พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์และแบบจำลองความสัมพันธ์ไม่มีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงทำการปรับความแปรปรวนในแบบจำลองใหม่จนกระทั่ง ข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลอง โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความตรงดังนี้ ค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 15.25 ณ ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 54 นัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.06375 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.3081 ค่าดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Model: GFI) เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่

ถูกปรับ (Adjust Goodness of Fit Model: AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เท่ากับ 0.033 ซึ่งแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง

สถิติที่ใช้ทดสอบ	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	สถิติที่ได้จากการวิเคราะห์	แปลผล
Chi-squared	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)	70.64 ($p = 0.064$)	ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
Relative Chi-squared	มีค่าต่ำกว่า 2.00	1.308	ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
GFI	มีค่ามากกว่า 0.90	0.970	ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
AGFI	มีค่ามากกว่า 0.90	0.930	ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
RMSEA	มีค่าต่ำกว่า 0.06	0.033	ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ที่มา: จากการคำนวณ

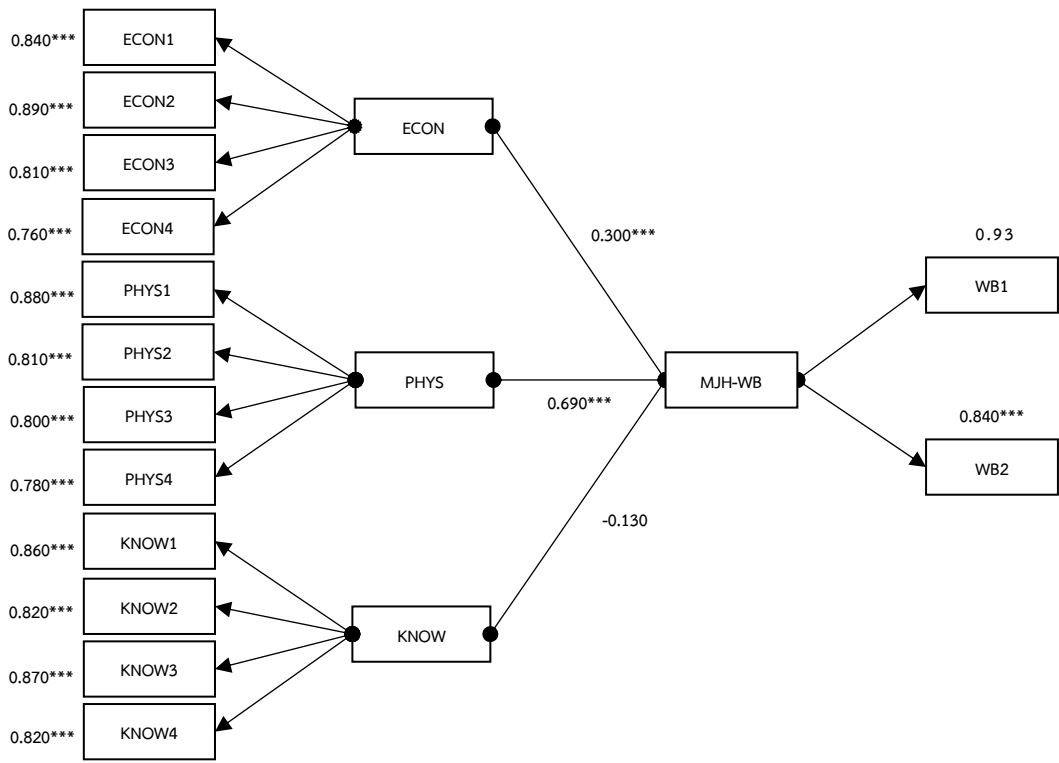
จากความสัมพันธ์ในแบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Kitipacharadechatron and Theinthong (2019) ซึ่งมีการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยไว้สามประการ อันได้แก่ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านกายภาพ และมิติทางด้านความรู้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการจากการประกอบอาชีพเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยผลการทดสอบพบว่า มีเพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจ และมิติทางด้านกายภาพเท่านั้นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการจากการประกอบอาชีพเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อนึ่งอิทธิพลของมิติทางด้านกายภาพนั้นส่งผลมากที่สุดต่อคุณภาพชีวิตจากการประกอบอาชีพเสริม ขณะที่มิติทางด้านความรู้ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตข้าราชการจากการประกอบอาชีพเสริม โดยแสดงดังตารางที่ 3 และภาพที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติของแบบจำลอง

สมมติฐาน	ขนาดของอิทธิพล	t	S.E.	ผลการทดสอบ
ECON → MJH-WB	0.300***	2.850	0.100	ปฏิเสธ H_0
PHYS → MJH-WB	0.690***	3.850	0.180	ปฏิเสธ H_0
KNOW → MJH-WB	-0.130	-0.820	0.160	ปฏิเสธ H_a

หมายเหตุ: *** แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน

ที่มา: จากการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวนดังภาพที่ 2 แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงทั้งสามมิติ โดยถูกบรรยายจากตัวแปรสังเกตทั้งหมด 12 ตัวแปร เพื่อบรรยายถึงการประกอบอาชีพเสริมของข้าราชการ และคุณภาพชีวิตข้าราชการจากการประกอบอาชีพเสริมซึ่งถูกบรรยายด้วย 2 ตัวแปร ซึ่งความสัมพันธ์ภายในของแบบจำลองข้างต้น แสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักของตัวแปรมิติทางด้านเศรษฐกิจ (ECON) ซึ่งถูกบรรยายด้วยตัวแปรสังเกตทั้งหมด 4 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยทางด้านภาระหนี้สิน (ECON2) มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าภาระหนี้สินของข้าราชการมาจาก การใช้เงินเกินศักยภาพรายได้ของตนเอง ตลอดจนการสะสมทรัพย์สินระยะยาวในช่วงต้นของการทำงานเพื่อความสะดวกสบายในอนาคตนั้น เป็นเหตุผลหลักในการผลักดันให้ข้าราชการต้องประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้คุณภาพชีวิตของตนดีขึ้น และทำให้ปัจจัยทางด้านหนี้สินมีบทบาทสูงในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนน้ำหนักของตัวแปรมิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคล (PHYS) ซึ่งถูกบรรยายด้วยตัวแปรสังเกตทั้งหมด 4 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยทางการบริหารเวลา (PHYS1) มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด สามารถอนุมานได้ว่า การบริหารจัดการเวลาเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ประกอบอาชีพเสริมด้วยเหตุที่ข้าราชการจำเป็นต้องพึงระลึกถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นอันดับแรก อนึ่งการละเลยต่อหน้าที่ของตนย่อมมีโทษตามกฎหมาย ด้วยความสำคัญนี้จึงส่งผลให้ปัจจัยทางการบริหารเวลานั้นมีบทบาทสูงในมิติทางด้านกายภาพและ

ทัศนคติบุคคล และน้ำหนักของตัวแปรมิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง (KNOW) ซึ่งถูกบรรยายด้วยตัวแปรสังเกตทั้งหมด 4 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนฉุกเฉิน (KNOW3) มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าอาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่มีความน่าเชื่อถือทางสังคม ประกอบกับความมั่นคงของรายได้ สถาบันทางการเงินจึงให้ความไว้วางใจในศักยภาพการชำระหนี้ในอนาคต จึงส่งผลให้ปัจจัยการเข้าถึงแหล่งเงินทุนฉุกเฉินนี้มีบทบาทสูงในมิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง โดยข้อมูลการวิเคราะห์จะแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประมาณค่าตัวแปรในแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	น้ำหนักองค์ประกอบ	t	S.E.	R ²	P _c	P _v	Cronbach's Alpha
โครงสร้างแบบจำลอง						0.957	0.690	0.955
การประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิต (MUH-VVB)						0.915	0.844	0.878
	คุณภาพชีวิตดีขึ้น (VVB1)	0.930	-	-	0.860			
	ความภาคภูมิใจในชีวิต (WB2)	0.840***	18.190	0.050	0.710			
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ECON)						0.898	0.687	0.895
	รายจ่าย (ECON1)	0.840***	14.230	0.050	0.720			
	ภาระหนี้สิน (ECON2)	0.890***	18.790	0.050	0.800			
	เงินออม (ECON3)	0.810***	16.050	0.050	0.650			
	การพึ่งพิงในครัวเรือน (ECON4)	0.760***	14.650	0.050	0.580			
ปัจจัยทางกายภาพและทัศนคติบุคคล (PHYS)						0.890	0.670	0.886
	การบริหารเวลา (PHYS1)	0.880***	18.260	0.050	0.780			
	ครอบครัวให้การสนับสนุน (PHYS2)	0.810***	16.100	0.050	0.660			
	ความครอบคลุมของสวัสดิการ (PHYS3)	0.800***	15.870	0.050	0.640			
	ทัศนคติต่อการทำอาชีพเสริม (PHYS4)	0.780***	15.000	0.050	0.600			
ปัจจัยทางด้านความรู้และการจัดการความเสี่ยง (KNOW)						0.908	0.712	0.905
	รู้เท่าทันตลาดและความเสี่ยง (KNOW1)	0.860***	17.320	0.050	0.740			
	ความสามารถในการปรับตัว (KNOW2)	0.820***	16.110	0.050	0.670			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปร แฝง	ตัวแปรสังเกต	น้ำหนัก องค์ประกอบ	t	S.E.	R ²	P _c	P _v	Cronbach's Alpha
สามารถเข้าถึงเงินทุนฉุกเฉินได้ (KNOW3)		0.870***	18.060	0.050	0.770			
ประสบการณ์ในการทำอาชีพ เสริม (KNOW4)		0.820***	16.230	0.050	0.670			

หมายเหตุ: *** แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ที่มา: จากการคำนวณ

การอภิปรายผล

สำหรับผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวนที่ได้รายงานมาในข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายเพิ่มเติมเพื่อความชัดเจนดังนี้ ภายในแบบจำลองความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นนี้พบว่า อิทธิพลของมิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคลมีผลกระทบสูงสุดต่อการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิต เนื่องด้วยในมิตินี้จะสะท้อนถึงความพร้อมของข้าราชการที่ทำการประกอบอาชีพเสริม การได้รับการสนับสนุนจากทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนการสะท้อนถึงทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งเมื่อจัดลำดับความสำคัญตามน้ำหนักของตัวแปรแล้วสามารถให้ลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) ปัจจัยการบริหารเวลา 2) ปัจจัยด้านการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว 3) ปัจจัยด้านความเพียงพอของสวัสดิการข้าราชการ และ 4) ปัจจัยทางด้านทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้าราชการที่ทำการประกอบอาชีพเสริมนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ให้ความใส่ใจในการบริหารเวลาเพื่อไม่ให้เกิดการละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนการได้รับแรงสนับสนุนของครอบครัวซึ่งเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการริเริ่มและการช่วยเหลือตลอดจนขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพเสริม โดยมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ สนชัย พูนผล (2543); ปิณฎารีย์ กิ่งวงศา (2553); นวลสวาท มหาโคตร (2541); อุไร คำวาสดี (2541) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ข้าราชการประกอบอาชีพเสริมทางด้านบุคคลประกอบไปด้วย การบริการหารเวลาระหว่างงานข้าราชการกับอาชีพเสริม และการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวนอกจากนี้ยังมีแรงผลักดันในเรื่องของสวัสดิการข้าราชการที่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการที่แท้จริงจนนำไปสู่การเกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมแก่ข้าราชการ ขณะที่มิติทางด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลรองลงมาต่อการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตนั้น เนื่องด้วยในมิตินี้ จะสะท้อนถึงสถานะทางการเงิน ตลอดจนภาระการเลี้ยงดูครอบครัวของข้าราชการที่ทำการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งเมื่อจัดลำดับความสำคัญตามน้ำหนักของตัวแปรแล้วสามารถให้ลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) ปัจจัยทางด้านภาระหนี้สิน 2) ปัจจัยทางด้านรายจ่าย 3) ปัจจัยทางด้านเงินออม และ 4) ปัจจัยทางการพึ่งพิงในครัวเรือน ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้าราชการที่ทำการประกอบอาชีพเสริมนั้นเป็นผู้ที่มีภาระหนี้สินประกอบกับรายจ่ายในการเลี้ยงดูครอบครัวที่สูง จึงส่งผลให้ตัวข้าราชการเองต้องแสวงหาแหล่งรายได้เพิ่มเติมเพื่อผลักดันคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ สนชัย พูนผล (2543); นวลสวาท มหาโคตร (2541); อุไร คำวาสดี

(2541); พัชรินทร์ สุภาวงศ์ (2549); มัณฎารีย์ กิ่งวงศา (2553) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ข้าราชการประกอบอาชีพเสริมทางด้านเศรษฐกิจประกอบไปด้วย แรงผลักดันให้ข้าราชการประกอบอาชีพเสริมมาจากการผลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการวิวัฒนาการของสภาพสังคมที่ทำให้ รายได้ของตนเองไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายและการเลี้ยงดูครอบครัว จึงต้องก่อกำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงดูครอบครัวในเบื้องต้น ตลอดจนความไม่เพียงพอของเงินออมที่ไม่เพียงพอต่อการนำไปลงทุนเพื่อต่อยอดรายได้ของตนในอนาคต ท้ายที่สุดคือมิติทางด้านความรู้และการจัดการความเสี่ยงเป็นมิติที่ไม่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตเนื่องด้วยในมิตินี้จะสะท้อนถึงองค์ความรู้และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของข้าราชการที่ทำการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งเมื่อจัดลำดับความสำคัญตามน้ำหนักของตัวแปรแล้วสามารถให้ลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) ปัจจัยทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนฉุกเฉิน 2) ปัจจัยทางการจัดการความเสี่ยง 3) ปัจจัยทางด้านประสบการณ์ ตลอดจนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภายนอก ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้าราชการที่ประกอบอาชีพเสริมโดยส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในประสบการณ์และจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ผ่านการลงมือลองผิดลองถูกจนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ ประกอบกับลักษณะนิสัยที่ยึดมั่นในตนเองเป็นหลัก จึงอาจเป็นเหตุให้การมิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง โดยมีความขัดแย้งกับงานศึกษาของ ศิริวรรณ ภักดีสุวรรณ (2541); อุไร คำสวัสดิ์ (2541) ที่พบว่า การที่ข้าราชการจะประกอบอาชีพเสริมนั้นจำเป็นต้องมีความรู้เพื่อลดต้นทุนความเสี่ยงอันพึงเกิดขึ้น ตลอดจนความเหมาะสมของอาชีพเสริมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เอื้อต่อการประกอบอาชีพเสริม นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองยังสะท้อนให้เห็นว่า ภายหลังจากประกอบอาชีพเสริมรายได้ นั้นข้าราชการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การประกอบอาชีพเสริมรายได้ของข้าราชการสามารถอนุมานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ซึ่งเป็นไปตามงานศึกษาที่ผ่านมาของ Chandoevit and Thampanishvong (2015) พบว่า รายได้ที่เปลี่ยนแปลงระดับไปในแต่ละบุคคลในสังคมส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของตัวบุคคลนั้นแตกต่างกันตามไปด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ตลอดการศึกษาการประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการโดยการประยุกต์แนวคิดของ Kitipacharadechatron and Theinthong (2019) พบว่า ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่าทั้ง 3 มิติที่ได้ทำการศึกษา อันได้แก่ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านกายภาพและทัศนคติบุคคล มิติทางด้านความรู้และการบริหารความเสี่ยง นั้นมีเพียง 2 มิติเท่านั้นที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเสริมกับต่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการ ได้แก่ มิติทางด้านเศรษฐกิจ กับ มิติทางด้านกายภาพและทัศนคติส่วนบุคคล โดยที่ลำดับความสำคัญของปัจจัยในมิติทางด้านเศรษฐกิจมีดังนี้ 1) ปัจจัยทางการกำหนดหนี้สิน 2) ปัจจัยทางด้านการจ่าย 3) ปัจจัยทางด้านเงินออม และ 4) ปัจจัยทางการพึ่งพิงในครัวเรือน ส่วนลำดับความสำคัญของปัจจัยในมิติทางด้านกายภาพและทัศนคติส่วนบุคคลมีดังนี้ 1) ปัจจัยการบริหารเวลา 2) ปัจจัยด้านการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว 3) ปัจจัยด้านความเพียงพอของสวัสดิการข้าราชการ และ 4) ปัจจัยทางด้านทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพเสริมทั้งนี้แบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นมาตามแนวคิดข้างต้นมีค่าดัชนีความเที่ยงและความตรง ที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการพิจารณาทุกประการ

ผลการศึกษาในงานวิจัยเชิงประจักษ์นี้สามารถระบุได้ถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ส่วนราชการควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการชั้นผู้น้อย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และให้รายได้ของข้าราชการมีความสอดคล้องกับความกดดันทางเศรษฐกิจและภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
2. ส่วนราชการควรมีนโยบายการปรับระบบการเบิกจ่ายสวัสดิการของข้าราชการให้มีความครอบคลุมยิ่งขึ้นเพื่อช่วยบรรเทาการก่อหนี้สินของข้าราชการ เช่น การเบิกค่าเช่าบ้านพักอาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการที่บรรจุใหม่ตามคำสั่งแรกในท้องที่มีใช้ภูมิลำเนาเกิด ให้สามารถเบิกค่าเช่าบ้านพักอาศัยได้

ผลการศึกษาในงานวิจัยเชิงประจักษ์นี้สามารถระบุได้ถึงข้อเสนอแนะเชิงวิชาการดังนี้

งานวิจัยนี้เป็นการใช้แบบจำลองชี้วัดความเหมาะสมขององค์ประกอบในแต่ละมิติ จากกลุ่มตัวแปรในงานวิจัยที่ผ่านมา ทั้งนี้ผลการวิจัยนี้อาจมีปัจจัยบางส่วนที่ยังไม่ครอบคลุมเพื่อใช้ในการบรรยายในแต่ละองค์ประกอบ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งถัดไปควรเพิ่มมิติและตัวแปรใหม่ในการศึกษา อาทิ มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้บรรยายถึงสิ่งแวดล้อมตัวข้าราชการที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเสริมตลอดจนความสอดคล้องกับยุคสมัย หรือ การเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอาชีพในการศึกษา เพื่อสะท้อนผลเชิงประจักษ์ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ แก้วมหาชัย. (2550). *แรงจูงใจในการเลือกประกอบอาชีพเสริมของชาวนาในเขตตำบลเชียงหวาง อำเภอยัญจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น LISREL สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.
- นวลสวาท มหาโคตร. (2541). *ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจต่อการประกอบอาชีพเสริมของข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ปณิธาน ยามานนท์. (2542). *การประกอบอาชีพเสริมรายได้นอกเวลาราชการของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองร้อยที่ 2 กองกำกับการอารักขาและรักษาความปลอดภัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ปรภากร พิพัฒน์สูงเนิน. (2558). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความเป็นเมืองน่าอยู่: การประยุกต์ใช้แบบจำลองการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(1),31-58.
- ปณิภากรีย์ กิ่งวงศา. (2553). *การประกอบอาชีพเสริมในภาคเกษตรกรรมของข้าราชการครูระดับประถมศึกษา: กรณีศึกษา กลุ่มลำปลายมาศ 8 ตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

- ศิริวรรณ ภักดีสุวรรณ. (2541). การประกอบอาชีพเสริมของครูประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ศุภกฤต ปิติพัฒน์. (2561). ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความเป็นเมืองนำอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 10(1), 78-90.
- สนชัย พูนผล. (2543). ผลกระทบของการประกอบอาชีพเสริมรายได้นอกเวลาราชการต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการตำรวจสังกัดกองร้อยที่ 1 กองกำกับการอารักขา และรักษาความปลอดภัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, รัชนีกุล ภิญโญภานุวัฒน์. (2551). สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ :เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ: มิสซัน มีเดีย
- สุภาพร ยั่งยืน และ บริณภา จิราภรณ์. (2561). การตัดสินใจทำงานของข้าราชการพลเรือนหลังเกษียณอายุราชการ. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2* (หน้า 662 - 676). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อุไร คำสวัสดิ์. (2541). การประกอบอาชีพเสริมของข้าราชการตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- Bollen, K. A. (1989). *Structural Equations with Latent Variables*. New York: Wiley.
- Chandoevrit, W. and Thampanishvong, K. (2016). Valuing Social Relationships and Improved Health Condition Among The Thai Population. *J Happiness Stud*, Vol. 17, 2167–2189.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternative. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Joreskog, K. D., and Sorbom, D. (1989). *Lisrel 7: User's Reference Guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kitipacharadechatron, R and Theinthong, A. (21st April 2019). Moonlighting Determinants of UdonThani Government Officer: The Application of Exploratory Factor Analysis Model. SIBR. *Conference on Interdisciplinary Business & Economics Research* (Page 1 -9). Seoul, Korea: Best Western Premier Kukdo Hotel.

